

کاربست نظریه استعاره های مفهومی در حوزه حقوقی قرآن کریم با تأکید بر حوزه داوری قیامت فتحیه فتاحی زاده^۱، فریده امینی^۲

۱- استاد دانشگاه الزهرا (س)

۲- (نویسنده مسئول) پژوهشگر پسا دکتری دانشگاه الزهرا (س)

چکیده

از مباحث مهم در زبان‌شناسی شناختی بحث استعاره های مفهومی و نقش آن در فهم متون دینی است، استعاره مفهومی ابزار شناختی است که در نقش یک الگو عمل می کند تا اندیشه هایی که مفهوم پیچیده دارند را بتوان از طریق آن بیان کرد. قرآن به عنوان متنی چند لایه برای مفهوم سازی حوزه انتزاعی «قیامت» از حوزه های مبدأ متعدد بهره گرفته است از این میان، حوزه مبدأ مهمی که از طریق آن به مفهوم سازی قیامت پرداخته شده است حوزه مبدأ «دادگاه» است. به منظور دستیابی به شیوه داوری مورد نظر قرآن در حوزه داوری نیز بررسی ماهیت حوزه های مبدأ بکار گرفته شده در این حوزه؛ مطالعه حاضر شکل گرفته است، در این راستا کلید واژه های مرتبط مسائل حقوقی - قضایی چون قضاوت، حکم، فصل، دین، فتح، به جهت دستیابی به استعاره های خرد مورد مطالعه قرار گرفت، با شکل گیری کلان استعاره [قیامت دادگاه است] بسیاری از استعاره های خرد در کنار آن انسجام یافته و منتهی به یک مدل شناختی شده اند، که از طریق آن می توان به نظام مورد نظر قرآن در امر داوری دست یافت. حوزه های مبدأ به دست آمده از ماهیتی دانش بنیاد برخوردارند، به این معنا که براساس دانش برون زبانی شکل می گیرند، نکته قابل تأمل آنکه عدالت خواهی از گرایشهای فطری انسان در هر عصر وزمانی است، گرایشی که فرد را در جامعه، به سوی مرجعی چون دادگاه سوق می دهد تا بتواند از آن طریق حقوق از دست رفته خود را باز یابد، مادام که غرض از برپایی دادگاه برپایی عدالت است، دادگاه مفهومی قابل فهم برای مردمان همه اعصار است که از طریق آن به مفهوم سازی حوزه انتزاعی قیامت پرداخته شده است.

کلمات کلیدی: قرآن کریم، استعاره مفهومی، داوری قیامت، حوزه مبدأ دانش بنیاد، عدالت